



कृषि क्षेत्रमा नवप्रवर्तन कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०८१

स्वीकृत मिति: २०८१/०८/२८

प्रस्तावना: कृषि पेशामा आवद्ध कृषकहरूको नविनतम सोच, ज्ञान, अनुभव, अध्ययन, र अनुसन्धानलाई वास्तविक कार्यस्थलमा लागु गर्दै कम लागतमा लाभदायिक उत्पादन, प्रशोधन तथा बिक्रि वितरण गर्न नुतन पद्धति वा शैली वा तरिकालाई अभिप्रेरित गर्न बान्छनीय भएकोले प्रदेश विनियोजन ऐन, २०८१ को दफा ११ को उपदफा (२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी मन्त्रालयले यो कार्यविधि स्वीकृत गरी लागु गरेको छ।

परिच्छेद -१

प्रारम्भिक

संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस कार्यविधिको नाम "कृषि क्षेत्रमा नवप्रवर्तन कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०८१" रहेको छ।

(२) यो कार्यविधि मन्त्रालयबाट स्वीकृत भएको मितिबाट लागु हुनेछ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा, यस कार्यविधिमा,-

(क) "आवेदक" भन्नाले कृषि पेशामा आवद्ध कृषक, कृषि समुह, कृषि उत्पादनसँग सम्बद्ध सहकारी, निजी कृषि फर्म/कम्पनी/ आविस्कार केन्द्र वा नवप्रवर्तन/अनुसन्धान/आविस्कार गर्ने गरी स्थापित संस्था सम्झनु पर्दछ।

(ख) "कार्यक्रम" भन्नाले साझेदारीमा संचालन हुने "कृषि क्षेत्रमा नवप्रवर्तन कार्यक्रम" भन्ने बुझनु पर्दछ।

(ग) "साझेदार" भन्नाले कार्यक्रममा छनौट भएका आवेदकलाई सम्झनु पर्छ।

(घ) "प्रदेश" भन्नाले बागमती प्रदेशलाई सम्झनु पर्छ।

(ङ) "मन्त्रालय" भन्नाले कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयलाई सम्झनु पर्छ।

(च) "निर्देशनालय" भन्नाले मन्त्रालय अन्तर्गतको कृषि विकास निर्देशनालयलाई सम्झनु पर्छ।

(छ) "कार्यलय" भन्नाले निर्देशनालय अन्तर्गतको जिल्ला स्थित कृषि विकास कार्यलय सम्झनु पर्छ।

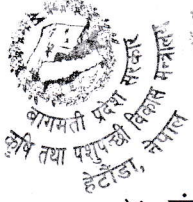
(ज) "मूल्याङ्कन समिति" भन्नाले दफा ६ बमोजिम गठित समितिलाई सम्झनु पर्छ।

परिच्छेद- २

कार्यक्रम सञ्चालन प्रक्रिया

३. **कार्यक्रम लागु हुने:** (१) यो कार्यक्रम प्रदेशभर लागू हुनेछ।

माननीय प्रकाश श्रेष्ठ
मन्त्री



४. संचालन गर्न सकिने क्रियाकलापहरू: यस कार्यक्रम अन्तर्गत देहाय बमोजिमका क्रियाकलापहरूमा सहयोग उपलब्ध गर्न सकिनेछ।

- क. कृषिमा जैविक प्रविधि अवलम्बन,
- ख. कृषि उत्पादन लागत घटाउने नवीनतम प्रविधिहरू
- ग. कृषि उत्पादनको प्याकेजिङ, लेबलिङ्गमा डिजिटलाइजेसन साथै बायोडिग्रेडेबल प्याकेजिङ्ग
- घ. आधुनिक नर्सरी प्रविधिको प्रयोग
- ङ. स्वचालित र रोबोटिक यन्त्रहरूको कृषि कार्यमा प्रयोग
- च. कृषि कार्यहरू उत्पादन, भण्डारण, प्रशोधनमा नवीकरणीय उर्जा स्रोतहरूको प्रयोग
- छ. कृषि उपजको बजार प्रवर्धन, कृषि वस्तुको आपूर्ति श्रृंखला सुधारको लागि डिजिटल कृषि बजार प्रणालीको विकास
- ज. मौसमको अनुगमन गर्ने प्रणाली विकास
- झ. कृषिमा ब्लक चेन प्रविधिको प्रयोग
- ञ. हाइड्रोपोनिक्स/एरोपोनिक्स र भर्टिकल फार्मिङ्ग
- ट. कृषिमा AI (Artificial Intelligence)
- ठ. स्मार्ट थोपा सिंचाई प्रणाली
- ड. माथि उल्लेख नभएका अन्य कृषिमा नविन अनुसन्धान र विकाससंग सम्बन्धित अन्य कार्यहरू

५. सूचना प्रकाशन: (१) कार्यक्रम संचालनको लागि निर्देशनालय/कार्यालय २१ दिनको म्याद राखी सार्वजनिक अनुसूची-१ बमोजिम सूचना प्रकाशन गर्नुपर्नेछ।

(२) उपदफा १ बमोजिम सूचना प्रकाशन गर्दा माग बमोजिम आवेदन नपरेमा पुनः सूचना प्रकाशन गरिने छ।

६. प्रस्ताव दर्ता: आवेदकले अनुसूची-२ बमोजिमको निवेदनको साथ सोही अनुसूचीमा उल्लेखित कागजातहरू, अनुसूची-३ बमोजिमको प्रस्ताव र अनुसूची-४ बमोजिमको प्रतिवद्धता पत्र सम्बन्धित निर्देशनालय/कार्यालयमा आवेदन दर्ता गर्नु पर्नेछ।

७. मूल्याङ्कन समिति: (१) प्रस्ताव मूल्याङ्कन गरी साझेदार छनौटको सिफारिस गर्न निर्देशनालयमा देहाय बमोजिमको मूल्याङ्कन समिति रहने छ।

क. प्रमुख वा निजले तोकेको बरिष्ठ अधिकृत/अधिकृत, निर्देशनालय -संयोजक

ख. अधिकृत, सम्बन्धित शाखा, निर्देशनालय -सदस्य

१५/०५/२०७६
मन्त्रालय प्रकाश श्रेष्ठ
मन्त्री



ग.	कृषि इन्जिनियर/सव-इन्जिनियर, निर्देशनालय	-सदस्य
घ.	प्रमुख, आर्थिक प्रशासन शाखा, निर्देशनालय	-सदस्य
ङ.	प्रमुख, खरिद इकाई, निर्देशनालय	-सदस्य सचिव

(२) समितिले बैठकमा आवश्यकता अनुसार बढीमा दुई (२) जना विषयको विज्ञलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ।

(३) आवश्यकतानुसार मूल्याङ्कन समितिले मूल्याङ्कनका मापदण्ड तयार गरी निर्देशनालयबाट स्वीकृत गर्नुपर्नेछ।

द. साझेदार छनौट र सम्झौता: (१) छनौट भएको साझेदारलाई निर्णय भएको मितिले ७ दिन भित्र जानकारी दिनु पर्नेछ।

(२) छनौट भएका आवेदकले सम्झौताको लागि निर्देशनालयमा सम्पर्क गर्नु पर्नेछ।

(३) छनौट भएका साझेदारसँग निर्देशनालयले सम्झौता गर्नेछ। लाभग्राहीले सम्झौता गर्नु अघि अन्य तह र कार्यक्रमबाट दोहोरो सुविधा नलिएको प्रतिवद्धता पेश गर्नुपर्नेछ। निर्देशनालयले तोकेको समयावधी भित्र साझेदार सम्झौता गर्न नआएमा क्रमशः दोस्रो प्राथमिकता प्राप्त साझेदारलाई छनौट गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन।

परिच्छेद -३

आर्थिक पक्ष

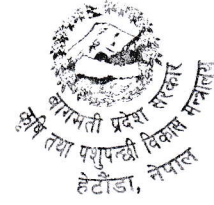
९. साझेदार रकम: (१) सम्झौतामा उल्लेखित क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न स्वीकृत वार्षिक बजेटको परिधीभित्र रही रकम उपलब्ध गराइनेछ। निर्देशनालयबाट स्वीकृत भएका क्रियाकलापहरूमा कुल लागतको बढीमा ५० प्रतिशत प्रोत्साहन रकम प्रदान गर्न सकिनेछ।

(२) कार्यक्रम संचालनका लागि प्रति साझेदार अधिकतम रु. पाँच लाख प्रोत्साहन रकम प्रदान गर्न सकिनेछ।

(२) कार्यक्रम बजेटको दुई प्रतिशत रकम कन्टिन्जेन्सी बापत छुट्याइनेछ र उक्त रकम सूचना प्रकाशन, इन्धन, स्टेशनरी, आवेदकहरूको स्थलगत निरीक्षण एवं प्रमाणिकरण, अनुगमन खर्च, बैठक भत्ता, अभिमुखीकरण आदिमा खर्च गरिनेछ।

(३) कार्य प्रगति र सुपरिवेक्षणको आधारमा साझेदारले पेश गरेको अन्तिम बिललाई प्राविधिक सिफारिसका आधारमा बैंक मार्फत साझेदारको खातामा सिधै भुक्तानी गरिनेछ। साथै, अन्तिम किस्ता भुक्तानीका लागि पेश गर्दा कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन, बिल, स्थलगत कार्य सम्पन्नको फोटो पेश भए पश्चात मात्र भुक्तानी गरिनेछ।

माननीय प्रकाश श्रेष्ठ
मन्त्री

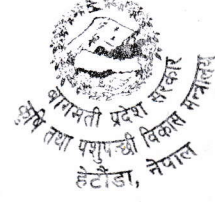


परिच्छेद -४

विविध

१०. साझेदारको काम र कर्तव्य: साझेदारको काम र कर्तव्य देहाय बमोजिम हुनेछः
(क) जुन उद्देश्य लागि रकम लिएको हो सोही उद्देश्यका लागि मात्र रकम लगानी गर्नुपर्नेछ,
(ख) निरीक्षणको क्रममा प्राविधिकले सिफारिस गरेका सुझावहरू अवलम्बन गर्नुपर्नेछ ।
११. कारबाही सम्बन्धी व्यवस्था: साझेदारले सम्झौता अनुरूप रकम लिई दुरुपयोग गरेको पाईएमा सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गरिनेछ ।
१२. संशोधन: यो कार्यविधि कार्यान्वयनमा कुनै बाधा अड्चन परेमा मन्त्रालयले संशोधन गर्न सक्नेछ ।
आर्थिक दायित्व/विषयमा प्रदेशको आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको राय/सहमती लिई संशोधन गरिनेछ ।
१३. प्रचलित कानून बमोजिम हुने: यस कार्यविधिमा उल्लेख भएका विषय बाहेकका अन्य विषयहरू प्रचलित कानूनसँग बाझिएमा प्रचलित कानून बमोजिम नै हुनेछ ।

माननीय प्रकाश श्रेष्ठ
मन्त्री



अनुसूची-१

(दफा ५ को उपदफा १ सँग सम्बन्धित)

प्रस्ताव आव्हानको सूचना

प्रथम पटक प्रकाशित मिति : ..

निर्देशनालय.....को आर्थिक वर्ष.....को वार्षिक स्वीकृत कार्यक्रम बमोजिम कृषि क्षेत्रमा नवप्रवर्तन कार्यक्रम सञ्चालन गर्न व्यवसायिक रूपमा कृषिमा आवद्ध आवेदकबाट दरखास्त आव्हानको लागि यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ। यो सूचना प्रकाशन भएको मितिले २१ दिनभित्र.....(सम्बन्धित कार्यालय) मा तपसिल अनुसारका कागजातहरु संलग्न राखी आवेदन सहित प्रस्ताव दर्ता गर्नुहुन आव्हान गरिएको छ। साथै रित नपुगेका वा म्याद नाघी प्राप्त हुन आएका आवेदनलाई कार्यक्रमको लागी समावेश हुन नसक्ने व्यहोरा समेत जानकारी गराईन्छ ।

तपसिल:

१. संस्था दर्ता तथा नविकरण गरेको प्रमाणपत्र,
२. संस्थाको स्थायी लेखा नम्बर (PAN), करचुक्ता प्रमाण पत्र,
३. अनुसूची -३ अनुसारको प्रस्ताव
४. अनुसूची-४ बमोजिमको प्रतिवद्धता पत्र
५. शैक्षिक प्रमाण पत्र
६. पूर्वाधार निर्माण हकमा जमिनको लालपुर्जाको प्रतिलिपि वा करारमा लिएको भएमा कम्तिमा १५ वर्षको लागि जमिन करार गरेको सम्झौताको प्रतिलिपि ।

माननीय प्रकाश श्रेष्ठ
मन्त्री



अनुसूची - २
दफा (६) सँग सम्बन्धित

रु. १० को टिकट

मिति:

श्रीमान निर्देशक ज्यू,

..... ।

विषय: कार्यक्रममा सहभागी हुन पाउँ ।

महोदय,

प्रस्तुत विषयमा कृषि विकास निर्देशनालयको मिति मा प्रकाशन गरिएको कृषि क्षेत्रमा नवप्रवर्तन कार्यक्रममा सहभागी हुन तपसिलको कागजात सहित यो निवेदन पेश गरेको छु ।

संलग्न कागजातहरू

१. संस्था दर्ता तथा नविकरण गरेको प्रमाणपत्र,
२. संस्थाको स्थायी लेखा नम्बर (PAN), करचुक्ता प्रमाण पत्र,
३. अनुसूची -३ अनुसारको प्रस्ताव
४. अनुसूची-४ बमोजिमको प्रतिवद्धता पत्र
५. शैक्षिक प्रमाण पत्र
६. पूर्वाधार निर्माणको हकमा जमिनको लालपुर्जाको प्रतिलिपि वा करारमा लिएको भएमा कम्तिमा १५ वर्षको लागि जमिन करार गरेको सम्झौताको प्रतिलिपि ।

निवेदक

दस्तखत:

नाम थर:

पद:

सम्पर्क न:

मिति:

संस्थाको छाप:

माननीय प्रकाश श्रेष्ठ
मन्त्री



अनुसूची - ३
(दफा ६ सँग सम्बन्धित)

प्रस्ताव

क्र.सं.	विवरण	
१	प्रस्तावित कार्यक्रमको नाम	
२	कार्यक्रम कार्यान्वयन हुने स्थानको ठेगाना	
३	आवेदक संस्थाको नाम र ठेगाना	
४	सम्पर्क टेलिफोन/मोबाइल नं. र इमेल	
५	आवेदक संस्थाको स्थापना दर्ता नम्बर	
६	दर्ता भएको निकाय र दर्ता मिति	
७	भ्याट/प्यान दर्ता नं	
८	खाता रहेको बैंकको नाम र ठेगाना	
९	खाता नं	

७. प्रस्तावित व्यवसाय कहिले देखि शुरु गरिएको हो ?

८. हाल संचालन भईरहेका क्रियाकलापहरु के के छन्?

९. वार्षिक रुपमा हुने उत्पादन/कारोवार के कति छन्?

क्र. सं.	उत्पादन/कारोवार हुने बाली/वस्तु	परिमाण	कैफियत

१०. व्यवसायको दिगोपनाका आधारहरु के के छन्?

माननीय प्रकाश श्रेष्ठ
मन्त्री



११. प्रस्तावित क्रियाकलापहरु र अनुमानित लागत

क्र.सं.	क्रियाकलाप विवरण	ईकाइ	परिमाण	जम्मा लागत (रु)	कार्यक्रमबाट बेहोर्ने	साझेदारले बेहोर्ने
क. चालू प्रकृतिका क्रियाकलापहरु						
ख. पूजिगत प्रकृतिका क्रियाकलापहरु						

मन्त्रीय प्रकाश श्रेष्ठ
मन्त्री



अनुसूची - ४
(दफा ६ सँग सम्बन्धित)

प्रतिबद्धता पत्र

.....को मिति.....को सूचना अनुसार कृषि क्षेत्रमा नवप्रवर्तन कार्यक्रम मा सहभागिताको लागि इच्छुक भई सोको कार्ययोजना सहितको आवेदन पेश गरेको/का छु/छौं। उक्त कार्यक्रममा छनौट भएमा कार्ययोजनामा उल्लेख भए बमोजिमको कार्य गर्नेछु र वर्ष सम्म निरन्तरता दिनेछु/छौं। कार्ययोजना अनुसारको कार्य नगरेमा वावर्ष अगावै सो कार्यहरु बन्द गरेमा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान रकम प्रचलित व्याज सहित फिर्ता गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु/छौं। अन्यथा प्रचलित कानून बमोजिम सहला/बुझाउँला । साथै सञ्चालित क्रियाकलापबाट वातावरणलाई नकारात्मक असर नपुऱ्याउने व्यहोरा तथा प्रतिबद्धता समेत व्यक्त गर्दछु/छौं।

आनुदानग्राहीको तर्फबाट

नाम:

पद:

संस्थाको नाम:

ठेगाना:

सम्पर्क नं.:

दस्तखत:

मिति:

छाप:

दायाँ

बाँया

माननीय प्रकाश श्रेष्ठ
मन्त्री